

О, мово рідна!

Золота колиско...

Мова – то цілюще народне джерело, і хто не припаде до нього вустами, той сам всихає від спраги.

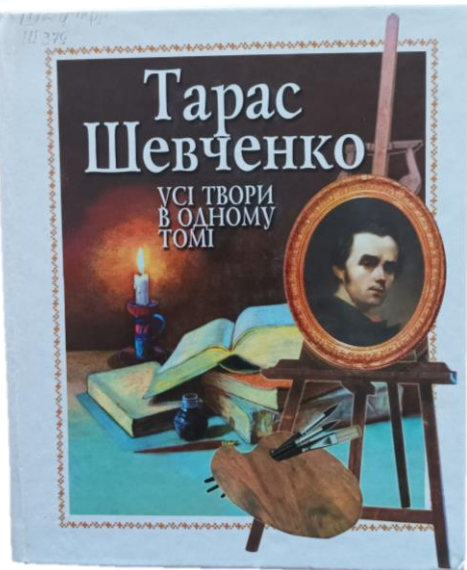
В.О.Сухомлинський

Вінцем кожної культури, душею народу є мова, без якої народ – не народ, нація – не нація. Джерела духовності – в народі, а значить, і в його мові.

Українська мова має свою історію. Зачатковими формами мова присутня у найстаріших літописах Київської Русі, в «Слові про Ігорів похід»; давньою українською мовою написані козацькі державні документи й хроніки, створена самотутня художня писемність епох – від Івана Вишенського до Григорія Сковороди.

Українська мова має також свою могутню класичну літературу, своїх визнаних світом геніїв: Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, Михайла Коцюбинського.

В творчій спадщині всіх українських письменників – від класиків до сучасників – є хоча б один вірш про мову. Здається про красу слова сказано так багато, що краще її й не опишеш. У скарбничці нашого народу вірші про мову посідають одне з найчільніших місць.

Шевченко, Т. Г. Усі твори в одному томі / Т. Г. Шевченко. – Київ ; Ірпінь: Перун, 2007. – 824 с. – (Поетична поличка «Перуна»)

Українка, Л. Нехай мої струни лунають... : вибрані поезії / Л. Українка ; [упор. і перед. сл. Н. Г. Сташенко]. – Луцьк : Волинська обласна друк., 2009. – 224 с.

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш нічого.
А серце б'ється — ожива,
Як їх почує!.. Знать, од Бога
І голос той, і ті слова
Ідуть меж люди! . . .*

Т. Г. Шевченко

*Слово, чому ти не твердая криця,
Що серед бою так ясно іскриться?
Чом ти не гострий, безжалісний меч,
Той, що здійма вражі голови з плеч?
Ти, моя щира, гартована мова,
Я тебе видобуть з піхви готова,
Тільки ж ти кров з мого серця проллеш,
Вражого ж серця клинком не проб'єш...*

Лєся Українка

Грінченко, Б. «Воля живе боротьбою!..» : поезії / Б. Д. Грінченко; упорядн. та передм. В. В. Яременка. – Київ : Укр. Письменник, 2015. – 112 с. – (Бібліотека українського воїна)

ПЕРЕЛЯКАНИЙ

**Певна річ, що я люблю
Просто до загину
Рідну мову та пісні,
Матір-Україну.
Певна річ, – бажав би я
Рідної просвіти
І народів в добрі,
Не в убозтві жити.
Певна річ оце усе!
Тільки ось де лихо –
Кажуть нам: не ворущись,**

**А сиди лиш тихо!
Як вкраїнську мову я
Уживати буду?
Тадже лиха я повік
За це не відбуду!
Про просвіту рідну дбать?
Та як же тут дбати, –
Та за цей сепаратизм –
За залізні ґрати!
Дбати, щоб убозтва й лих
Не було в народі?**

**Та се просто, скажуть, вже
Анархізм, та й годі!
А як скажуть: гине все, –
Просто в Сибіряку!
Тільки здумаю – трусюсь
Зараз з переляку.
Ні, хоч дуже я люблю
Україну-неньку,
А сидітиму собі
Краще потихеньку.**

Білоус, Д. Г. Безцінний скарб : вірші про українську мову / Д. Г. Білоус; [вступ. ст. В. Коптілова]. – Київ : «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. – 328 с.: іл.

Книжка віршів про українську мову – останній дарунок читачам відомого поета, перекладача, академіка-педагога Дмитра Білоуса (1920-2004).

РІДНЕ СЛОВО

**Ти постаєш в ясній обнові,
як пісня, линеш, рідне слово.
Ти наше диво калинове,
кохана материнська мово!**

**Несеш барвінь гарячу, яру
в небесну синь пташиним граєм
і, спивши там від сонця жару,
зеленим дихаєш розмаєм.**

**Плекаймо в серці кожне гроно,
прозоре диво калинове.
Хай квітне, пламенить червоно
в сім'ї великій, вольній, новій.**

Горбачук, В. Т. Барви української мови / В. Т. Горбачук. – Київ : АСАДЕМІА, 1997. – 272 с. – (Були, є і будемо вовіки)

Історія української мови, її роль у формуванні національної свідомості – цій темі присвятив автор свою багатолітню працю. Зібрані ним документи схвилюють кожного, кому не байдужа наша історія та культура.

У хрестоматійній частині книжки вміщені поетичні та прозові тексти, в яких звучить щира любов авторів до барвистої української мови.

*Любіть красу своєї мови,
Звучання слів і запах слів:
Це квітка ніжна і чудова
Широких батьківських степів.
Всі каравани знайдуть воду
В краю пустинь і злих негод:
Як річка, з роду і до роду,
Так мова з'єднує народ.*

Т. Масенко

*Буду я навчатись мови золотої
У трави-веснянки, у гори крутої,
В потічка веселого, що постане річкою,
В пагінця зеленого, що зросте смерічкою.
Буду я навчатись мові-блискавиці
В клетоті гарячій кованої криці,
В корневиці пружному ниви колоскової,
В леготі шовковому пісні колискової;
Щоб людському щастю дбанок свій надбати,
Щоб раділа з нами Україна-мати;
Щоб не знався з кривдою, не хилився під скрутою,
В гніві бився блисками, а в любові – рutoю!*

А. Малишко

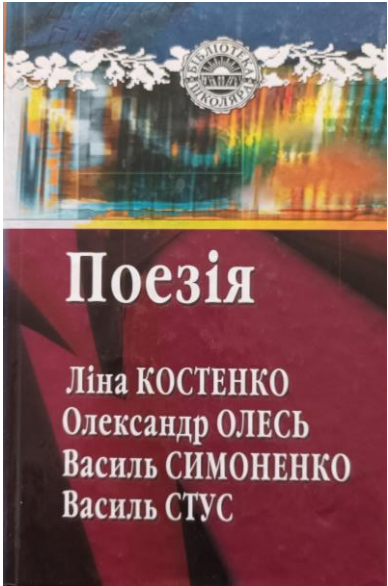
Дудка, О. Калина дозріває взимку : лірика / О. А. Дудка. – Слов'янськ : Канцлер, 2006. – 208 с.

УКРАЇНСЬКА МОВА

*Всі мови рівні. Кожному своя
Близька і рідна. А моя – шовкова.
Коли у травні щебет солов'я
В садку вишневім наслухаю я,
То думаю: це українська мова.
Коли вслухаюсь у дзвінкий струмок –
Вода у нім іскриться веселково –
Не можу я звільнитись від думок,
Що то я чую українське слово.*

*Коли зайду у яблуневий сад,
Де яблука у росах світанкових,
Мені здається – не плоди висять,
А то слова в рядку моєї мови...
В скарбницю духу нашого заглянь.
Скупайсь у слові, і збагнеш опісля,
Що українська мова – для кохань,
Для клятви, для молитви і для пісні.*

*Поезія: Ліна Костенко, Олександр
Олесь, Василь Симоненко, Василь
Стус. – Київ : Наук. думка, 2008. – 272
с.: портр. – (Бібліотека школяра)*

*Страшні слова, коли вони мовчать,
коли вони зненацька причаїлись,
коли не знаєш, з чого їх почать,
бо всі слова були уже чиймись...*

*Все повторялось: і краса, й потворність.
Усе було: асфальти й спориші.
Поезія – це завжди неповторність,
якийсь безсмертний дотик до душі.*

Л. Костенко

*Рідна мова в рідній школі!
Що бринить нам чарівніш?
Що нам ближче, і миліш,
І дорожче в час недолі?!*

*...В кім думка прагне слова,
Хто в майбутнім хоче жити,
Той всім серцем закричить:
"В рідній школі рідна мова!»*

О. Олесь

*Добрий день, мій рядок кароокий,
побратиме моїх безсонь!
Зупини її, мить високу,
для моїх молитовних долонь...*

*Слово, слово, – достиглий смут мій!
Набираючи висоту,
порятуй од важкої скрути
і од радості порятуй...*

В. Стус

Мова рідна, слово рідне!.. : вірші, поеми, статті : для ст. шк. віку / ред.-упорядн. Ірина Бойко; [передм. Д. В. Павличка; в оформл. використані роботи К. В. Білокур]. – Київ : Веселка, 1989. – 286 с.: ілістр.

Збірник художніх та публіцистичних творів українських та іноземних письменників про мову: її багатство, красу, про те, наскільки необхідно сучасній людині знати, любити й берегти рідну мову.

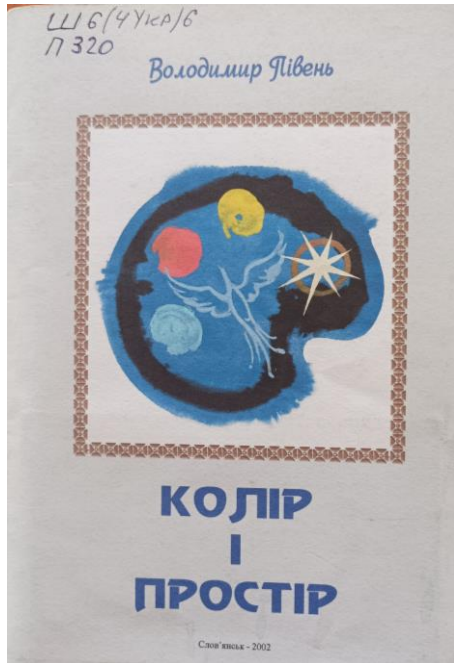
*Мова, наша мова, мова кольорова,
В ній гроза травнева, тиша вечорова.
Мова наша, мова — літ минулих повість,
Вічно юна мудрість, сива наша совість.
Мова, наша мова — мрійнику — жар-птиця,
Грішнику — спокута, спраглому — криниця.
А для мене, мово, ти — як синє море,
У якому тоне і печаль, і горе.*

*Мова наша, мова — пісня стоголоса:
Нею мріють весни, нею плаче осінь.
Нею марять зими, нею кличе літо,
В ній криваві рими, сльози “Заповіту”.
Я без тебе, мово, — без зерна полова,
Соняшник без сонця, без птахів діброва.
Як вогонь, у серці я несу в майбутнє
Незгасиму мову, слово незабутнє!*

Ю.Рибчинський

ЛШ 6(4)КА/6
П 320
Володимир Півень

Півень, В. Ф. Колір і простір : поезія / В. Ф. Півень. – Слов'янськ : КП Вісті Плюс, 2002. – 60 с.

Слова, слова...
Нелічені тісняться
У мовленні у нашому щодня.
Одні несуть гармонію блакиті,
А інші – сірий хаосу туман...
Якісь мов птах, що синяви жадає
Й до вирію спрямовує свій лет,
А деякі плазують у болоті,
Закалені в брунатний фіолет...

Слова, слова -
На фарби дуже схожі –
І тон, і звук, й семантики вантаж.
І, певно, ми щодня
Малюємо прилюдно
Єдине полотно,
Що є автопортрет.

Слова, слова –
Довічні наші фарби.
А ми – митці
З початку й до кінця.

Рильський, М. Вірші та поеми / М. Т. Рильський; упорядн. В. Неділько; худож. В. Перевальський. – Київ : Рад. школа, 1990. – 352 с.

РІДНА МОВА

*Як гул століть, як шум віків,
Як бурі подих, – рідна мова,
Вишневих ніжних пелюстків,
Сурма походу світанкова,
Неволі стогін, волі спів,
Життя духовного основа ...*

МОВА

*Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям ...*

Симоненко, В. Берег чекань / Василь Симоненко ; вибір і коментарі І. Кошелівця. – Київ : Наукова думка, 2001. – 249 с.

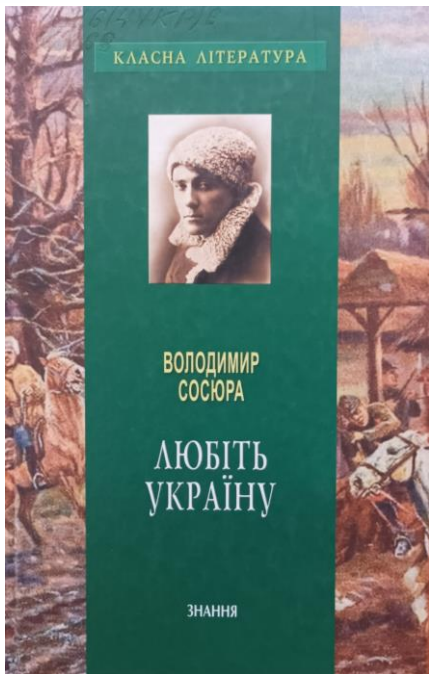

МОЯ МОВА

***Все в тобі з'єдналося, злилося —
Як і поміститися в одній! —
Шепіт зачарований колосся,
Поклик із катами на двобій.***

***Ти даєш поету дужі крила,
Що підносять правду в вишину,
Вченому ти лагідно відкрила
Мудрості людської глибину.***

***І тобі рости й не в'януть зроду,
Квітуватъ в поемах і віршах,
Бо в тобі — великого народу
Ніжна і замріяна душа.***

Сосюра, В. Любіть Україну: поезії / В. М. Сосюра; [післямова С. Гальченка]. – Київ : Знання, 2010. – 200 с. – (Класна література)

ДО БРАТА

*На мові нашій дня печать.
Вона – як сяйво серед ночі...
її не можна забувати,
Вона душі твоєї очі.*

*Єднає з піснею в гаю
Вона з життям тебе любовно...
Коли ж забудеш рідну мову,
Загубиш душу ти свою...*

РІДНА МОВА

*Вивчайте, любіть свою мову,
як світлу Вітчизну любіть...*

*Ми з нею відомі усюди,
усе в ній, що треба нам, є,
а хто свою мову забуде,
той серце забуде своє.*

*Вона, як зоря пурпурова,
що сяє з небесних висот,
і там, де звучить рідна мова,
живе український народ...*

РІДНЕ СЛОВО

— Хто ми в світі без рідного слова! —
Запитаю, щоб чулось навкруг.
Ой, болить і пече мене знову
Глухота перекошених душ.
— Ну і що? — хтось
промовить зухвало, —
Слово хліба чи сала додасть?..
Дух живий поміняти на сало —
Чи не гріх це важкий, не напасть?

Братнє слово мені не байдуже —
Хай у серці кубелечко в'є.
Та усе ж мені хочеться дуже,
Щоб стозвуко звучало й моє.
Рідне слово... Ні, вітер огуди
Не затулить нам злякано рот.
Ми без нього такі собі — люди,
А із ним — український народ.
В. Крищенко

Крищенко, В. Рідне слово / В. Крищенко // Горбачук, В. Т. Барви української мови. — Київ : АСАДЕМІА, 1997. — С. 234. — (Були, є і будемо ввіки)